

Barcelona 11 de juny de 1926

L'Esquella de la Torratxa

ANY XLIX :-: Núm. 2451 :-: 15 cts. :-: Atrassats 30

COSES DEL TEMPS

— Amb aquest avorriment els badalls s'encomanen d'una manera que fa fredat.

TEATRE CATALÀ ROMEA

Avui, nit, la formosa obra històrica

BATALLA DE REINES

per l'Enric Borrás.

Diumenge, única sessió de tarda, a dos quarts de cinc. Dues obres. El gran èxit d'en Santiago Rusiñol EL CASAMENT DE CONVENIENCIA I EL NUVI, per l'Enric Borrás. Nit, a les deu: EL NUVI I EL CARRO DEL VI.

Dimarts, nit, solemne funció a benefici de l'Enric Borrás:

REI I MONJO

Es despatxa a Comptaduria.

BICICLETES

MOTOR

Accesoris i Sports

SANROMA

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

Manuel Sugrañes

PRESENTA LES GRANS REVISTES

YES - YES : OUI - OUI

al

TEATRE COMIC

OLYMPIA

La Mayoralia

del maestro PADILLA

interpretada por

Cora Raga - Felisa Herrero - Emilio Sagi-Barba y Emilio Vendrell

Todas las noches

Pianos - Armoniums

LLOGUER : COMPRA-VENDA : PLASSOS Y COMPTAT INSTRUMENTS MUSICALS DE TOTA MENA : MÚSIQUES : ROTLLOS MUSICALS : DISCOS : MAQUINES PARLANTS : ARXIU LÍRIC I DRAMATIC, CASTELLÀ I CATALÀ

 En la Casa GOL, San Pau, 24

trobarà tot el que necessiti de l'art musical, a molt bon preu.

Hotel ORIENT

RAMBLA DEL MIG, 20 : BARCELONA

El més confortable
El més espaiós
El més ben servit
El més còmode

PREUS MODERATS

DIDON

Fàbrica: JOSEP VILA, Carrer València, 169, Telèfon 395 G. BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

Una nit a la "Maison Dorée"

e fa molts anys a Barcelona, les penyes, les tertúlies, les taules de cafè i les llotgetes dels teatres són i han estat petits remolins de crítica ciutadana, projectadors d'idees, iniciadors de moviments i rectors de corporacions públiques. Aqueixes minúscules i canviants colles no ad-

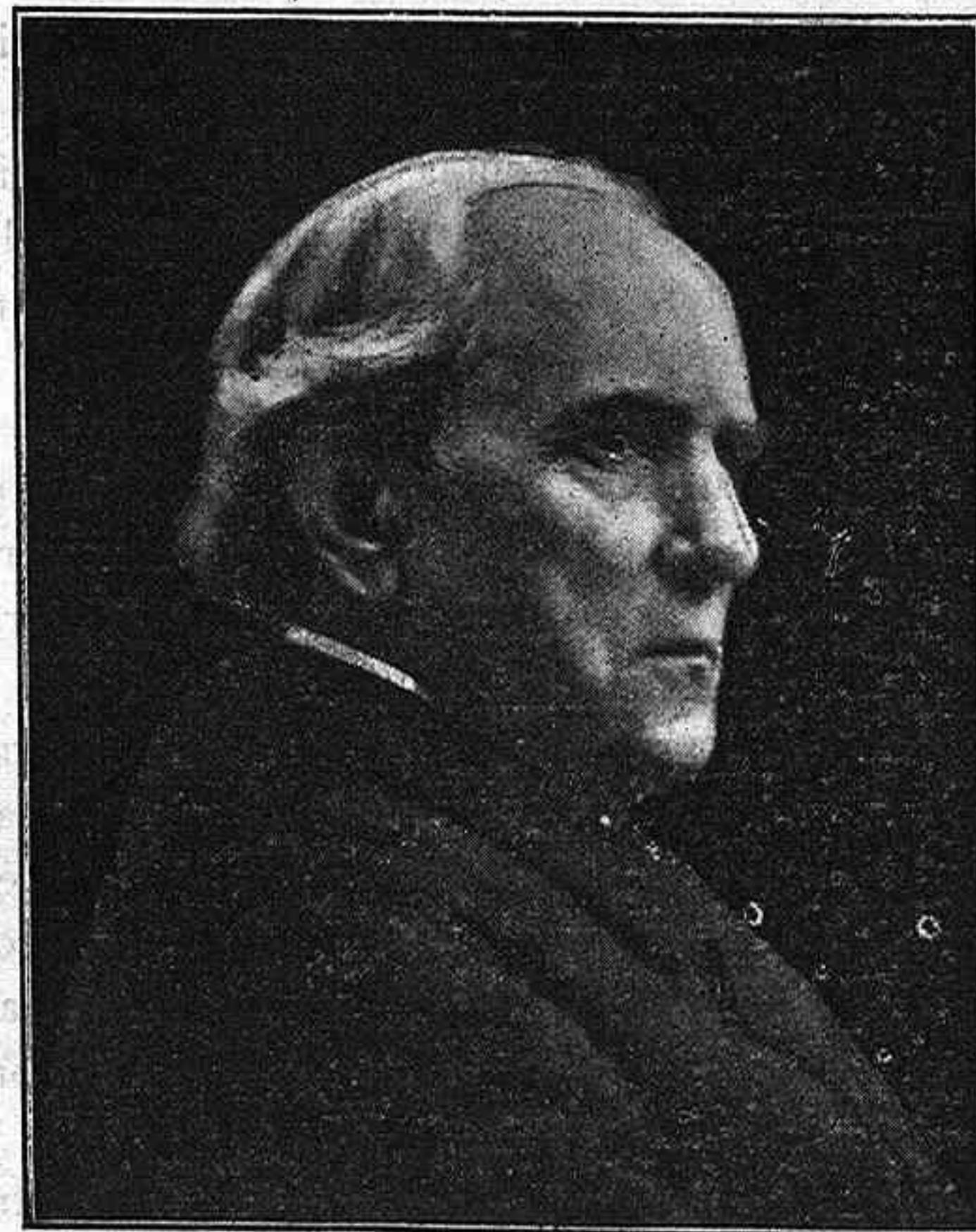
meten compromís de partit. Talment, que veureu reunides en elles homes de les filiacions més contradictòries, els quals, en sortir d'allí es reincorporaran en la seva escola, en la seva religió, en les seves empreses socials, en els seus partits, en el seu grup financer. Allí són de la colla, que té un tarannà propi, un esperit, una mena de tast, una jeia i, per damunt de tot, una tradició.

La taula d'en Suñol al Cafè Suís fou per molt de temps la directora de la hisenda municipal. Les penyes de l'Ateneu fan i desfan les Junes Directives. Hi ha llotgetes del "Liceu" que han vist la formació dels més sòlids sanedrins bursàtils. Si algun dia es vol escriure una història de l'esperit barceloní a començaments del segle xx, s'haurà d'esbrinar la composició heterogènia d'aquets petits cenacles dotats d'una intensa activitat explosiva.

Alguns dels nostres més brillants ramblistes, veritables creadors de mots d'ordre, no tenen altra història que la de la seva penya, on han tronat, gesticulat i fet escriure a còpia de gràcia i d'espurnejant ingeni. Fora d'ella no eren ningú, un escriptor inèdit, un metge banal, però en arribant ells, la penya exultava d'animació i de joia, i quan es moren, només la penya, que els troba insubstituïbles, en serva l'efímer perfum.

Deu i quinze anys enrera tothom coneixia la taula de la *Maison Dorée*, com nucli d'on eixien crítiques, orientacions, vituperis, sarcasmes, crits d'indignació i notes d'un realisme brutal. Pensades que arribaven allí inflades com un montgolfier, s'esvanien amb el sol alè de la taula. Petits incidents que haurien passat sense que se n'adonés ningú, hi eren assenyalats agudament com indicis dels grans

tombs d'opinió. Es pot dir que els de la taula hi duien més el seu humor que el seu pensament individual, perquè allò que eixia d'allí, gairebé mai ho havia pensat abans cap dels que hi anaven. Però en les hores més crítiques hom es preguntava: *Què diu la Maison Dorée?*, com en altres ocasions es preguntava: *Què diu Roma?*

El doctor Turró, mort el 5 d'aquest mes a Barcelona

Ara molts s'alaben d'haver estat a la *Maison Dorée*. Però allí hi havia roca viva i molta terra d'alluvió. Allò que se'n diu *penya*, la formaven el doctor Turró, en Juli Marial, en Maurici Vilumara, en Joan Moles i en Quimet Salvatella. Moltes tongades s'hi veia en Pere Rahola, un còmic que feia molt bé *L'endemà de bodes*, i en Calvet, l'amable i gentil optimista que tan aviat ens va deixar. L'alluvió érem tots els altres que hi anaven un dia sí i els altres no, sense alterar aquell seny únic i tradicional de la taula, sempre realista i apassionat alhora.

No gaire abans de les dotze de la nit, el mosso de la taula, que era com ara el sagristà, o com els que posen la sorra abans de passar els gegants, fidel i amatent reboster del cenacle, ja no hi deixava seure cap passa-volant. Poc a poc arribaven del teatre, més rarament del centre o de la redacció, els oficiants noctàmbuls. En Moles prelu-diava qualche fina procacitat, en Vilumara sortia de tras-cantó amb veu estrident per on ningú s'esperava, en Ra-

hola comentava grassament, amb grans moviments del cap, mentre en Salvatella, un xic escèptic, demanava ostres o pernil *serrano*. Però el tro s'anunciava sord, i això de sord és un dir, des de les primeres paraules malhumorades d'en Marial.

Heus aquí el fons d'aqueixa mena de carbó que voldria ésser el retrat del doctor Turró, home de penya, crític irascible de les bagatelles ciutadanes. El que el veia entrar per una nit d'hivern, embolcat amb la seva capa rebregada, calat el barret tou, no gaire repassat de cara, llançant llambregades gens amables, apretades les barres per un gest habitual de la boca, hauria pogut pensar si se les havia amb un conspirador de l'època romàntica, com no li veïés l'alegre malícia que li voleïava als ulls, així que distingia als amics que ja l'esperaven a la taula.

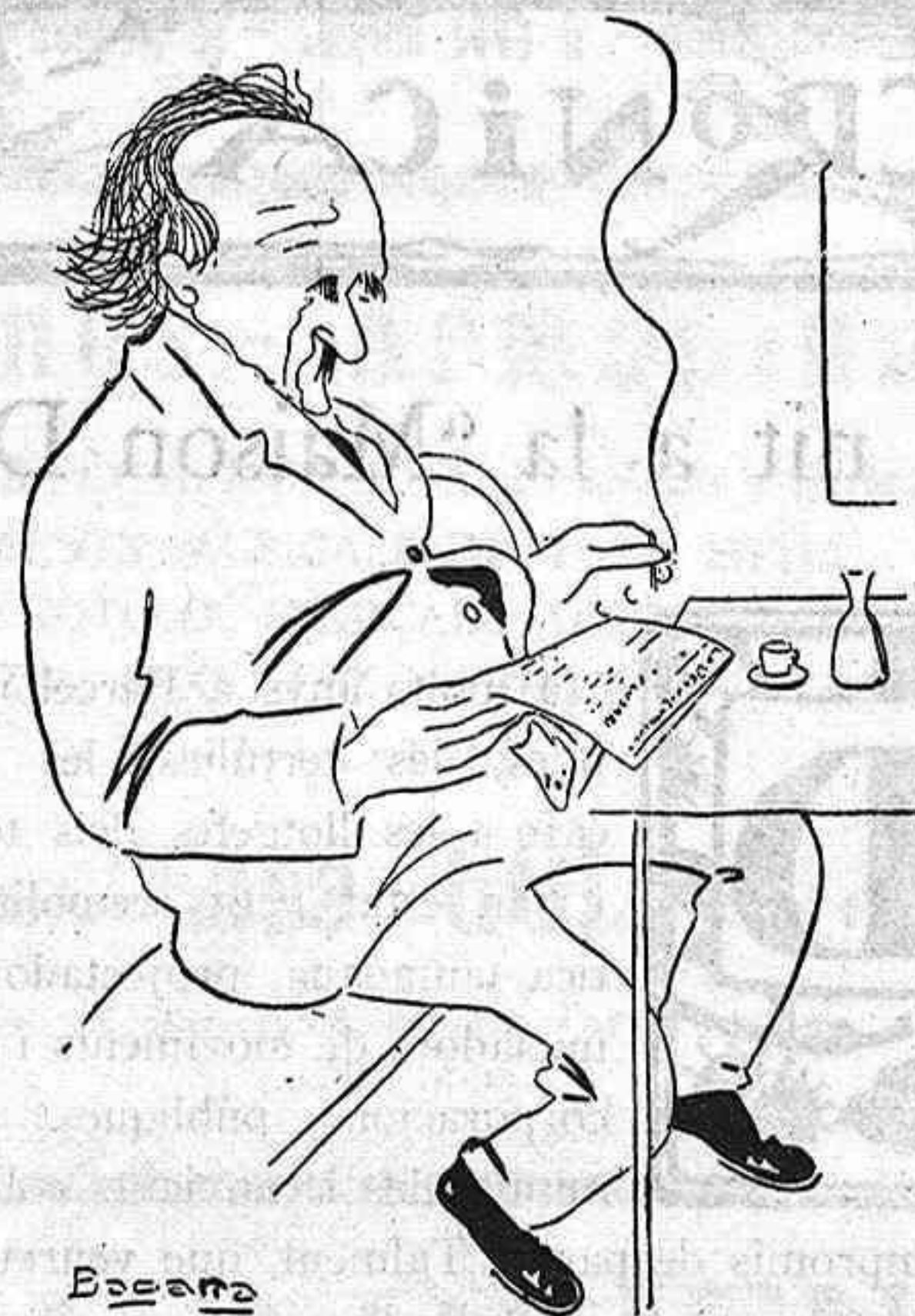
Havent-lo sentit, més d'una vegada, exposar mestri- volment qüestions científiques a l'Institut d'Estudis Catalans o al Laboratori de Psicologia Experimental, no puc imaginar al doctor Turró a la taula de la *Maison Dorée*, sinó com tot un altre home. Devia ésser tan profund, què us diré?, el seu fàstic pel snobisme culterà, que podíeu enraonar mig any a la taula amb ell, sense descobrir que era un savi. La seva veu, que es plaïa a fer barroera, pla- nerament pagesa, allargant els llavis, semblava, a voltes, la túnica humil sota la qual dissimulava la condescendència d'una observació amable. Podríem dir que parlava ales- hores en funció de la seva bondat, no sempre perceptible.

Però el seu posat habitual així que entrava en contacte amb les idees dels altres, era després de tota mena d'en- trebanes sentimentals. La seva conversa era aleshores un assalt d'esgrima, però amb floret de punta. Els llavis, abans allargats per fer taujana la veu, ara es contreïen i marcaven una comissura llisa i fina, d'on partia el dard virulent. Tota la cara se li ombrejava d'ira, apretades les barres, bridats els músculs per la contracció de l'escome- sa, llambregant els ulls darrera la barricada esquerra de les celles.

Era característica en ell una manera de reculada física per tornar a atacar, que consistia en una aspira- ció enèrgica pels badius del nas, que semblava com si al passar-hi l'aire gairebé xiulés. El braç, gesticulant, prenia part a la conversa. Aleshores el més lleu somris era una concessió a la taula, perquè cal dir que les més de les ve- gades les crítiques de'n Turró hi prenién la forma d'un atac contra tots els altres plegats, actitud tranquil·litzado- ra envist la que tenia quan atacava, com jo l'he vist ata- car, algú personalment, que en aquest cas feia respecte i por. Si ho sabré jo, què un vespre sortint de l'Institut vaig tomar la bofetada que anava de dret a la cara d'un pulcre glossador del dilettantisme filosòfic.

Però, està clar, a la taula de la *Maison Dorée* era altra cosa. Quan més exaltat gesticulava, fos que trobés la mi- rada d'un amic o que en l'entreforc de dues idees el sob- tés el caient habitual un xic escèptic del cenacle, trencava

de camí amb un *tant se val* ple de condescendència i de bonhomia. Com si deixés les armes damunt del marbre, pre- nia la retirada devés la tassa de cafè i n'assaboria un glop amb epicúria delícia. En Marial tronava ara més que mai amb la seva veu sorda, en Moles treia la punta acerada

El doctor Turró vist per Bagaría quan l'antiga penya de la "Maison Dorée"

de la conversa i en Vilumara sortia de trascantó amb el seu espinguet esquerdat, no sempre exempt d'agudeses in- sòlita.

La ira d'en Turró era un bell espectacle, sobretot si no anava per un hom l'escomesa. Els que l'hem sentida bronzir sota el llambregar de la seva mirada, en servarem el record d'un esperit segur, d'un cor lleial i d'una volun- tat recta.

PERE COROMINAS

Barcelona 6 de juny de 1926.

L'enterrament del doctor Turró

LA TACA

Hi havia un d'aquests xarlatans pels environs del monument de Colom, que és el lloc on n'hi ha més, que venia una pasta per a treure tota mena de taques.

Amb això, després d'haver fet prou la propaganda, s'atansà una dona amb la seva filla en estat interessant, i li digué:

—A veure, tragueu-li aquesta taca a aquesta noia.

A CA'L BARBER

—Escolteu, afaiteu-me la barba, perquè semblo un vell. Després d'afaitat, el client pregunta al barber:

—Què? Oi que semblo un altre?

—Sí; ara sembleu una vella.

EQUIVOCACIO

Tenim una amigueta que entrà a comprar en una botiga i va quedar-se prendada del dependent, tant, que va anar a esperar-lo a la sortida.

Quina no fou la seva sorpresa al veure que era una noia.

Com que la va veure al darrera el taulell, no va fixar-se si portava faldilles o pantalons.

LA GINESTA

Hem entrat al juny. Hem passat la festa de Corpus. I no hem vist ginesta en lloc.

Hem vist, en la processó, el vil confetti de Carnaval, el vil confetti dels balls de disfresses. Hem vist les serpentes multicolors... però no hem vist la ginesta.

Això, francament, ens ha causat una profunda tristesa. Nosaltres, no hi podem fer més, som uns sentimentals. Uns sentimentals empeltats de Sant Francesc d'Assís. Estimem tot lo humil, tot lo petit, tot lo senzill. Es per això que sentim una gran, una entranyable simpatia per la ginesta.

Anys enrera, cinc o sis anys enrera, es veia més ginesta que ara. Els obrers n'anaven a collir els diumenges, amb l'excusa de menjar-se unes costelles a la brasa, i en baixaven grans rams a la ciutat, que es vestia d'or i de sol. A les taules, en un gerro, se'n veia un pomell que velava la fumera eixida dels plats. Als traus de les americanes dels joves i a les bruses de les noies boniques se'n veia sempre un brot.

Aquest mes no era el del Corpus: era el de la ginesta. Ara sembla que tot s'ha acabat. Què passa? Què passa amb la ginesta? Es que desapareix? Es que, com les orenetes, emigra vers altres terres més benignes?

Si nosaltres tinguéssim ganes de caminar, ens arribaríem fins a les muntanyes que volten Barcelona. Però n'hi trobaríem? Potser no. Potser ha caigut una maledicció damunt de la ginesta!

VIRAI

LLUNY DE TU

Sardana (1)

Per les cimes de la nostra rodalia,
de llunyanes terres sempre em porta el vent
un greu cant, ple d'enyorança i melangia
que a tot hora, nit i dia, és mon turment.

El llevant com el garbí
xiula, xiula amb fúria, així:

I

Lluny de tu el meu cor sospira
ben esclau del frenessí,
una estrelleta que em mira
em diu quant lluny ets de mi.

Si tingués, com jo voldria,
aies per poguer volar
mon turment de gelosia,
volant, vindria a calmar.

Tornada

Sol, solet, lluny de ma Pàtria,
espero que brilli el Sol
d'aquell jorn que el destí em torni
al camí del meu consol...

Les penúries de la vida
fan tornar al cor valent,
i en el teu veig la fermesa
bella i clara com la llum del firmament.

II

La fe és avui la companya
que alleugera el meu dolor;
més mon cor, que no m'enganya,
viu penant, lluny de l'amor.

Per cap camí m'acarona
l'esguard de ço conegut
i a tot arreu m'estalona
la tristor de solitud.

Tornada

VICTOR CANIGO

(1) Música de Joan Nàcher Jover.

El "Lion D'or"

El *Lion d'Or* s'ha tornat a obrir. El *Lion d'Or* és, ja, una institució barcelonina. Una institució tan respectable com el Crist de Lepanto, que es venera a la Catedral, o com Sant Josep de la Muntanya, protector dels enamorats... i dels Correus.

El *Lion d'Or* és l'únic cafè tradicional que ens queda a Barcelona. A Barcelona, avui, ja no en queden de cafès: sols queden *dancings*. La gent ja no pren cafè: balla.

El *Lion d'Or* ha estat un amable recó de la nostra bohèmia. Després hi ha passat gent que no era massa de la nostra devoció. Però nosaltres, malgrat això, sempre hem tingut una mirada d'afecte i simpatia pel vell cafè.

Ara ens ha tornat a obrir les portes, que és com una manera d'obrir-nos els braços.

El millor serà que ens hi deixem caure.

AQUEST NUMERO HA PASSAT
PER LA PREVIA
CENSURA GOVERNATIVA

L'avar filantrop

En el fons del fons era un bon home; ningú ho dubtava, ans al contrari, sempre que algú tenia que parlar del senyor Cupons, semblava que estés obligat a acabar amb les paraules de ritu: "oh, i no us cregueu, en el fons del fons, és un bon home"; talment com quan es parla d'un mort, que es té que dir: Déu l'hagi perdonat; o bé: en pau descansi. Els diners els havia fet legalment, però amb no gaire honradesa, per qu'í motiu, segurament, ningú li podia dir que fos un lladre i estava oficialment classificat, com una persona escrupolosament honrada. Començà la carrera fent de dependent en una casa de préstecs, d'aquestes que ara se'n diuen de compra i venda—compra i venda de la misèria aliena—; després, al cap d'un quant temps d'haver estalviat i fet petits negocis, es plantà de l'ofici per a ell. Quan tingué els suficients diners, xuclats de les malalties, de les desgràcies, dels contratemps dels pobres—l'únic que poden sostenir amb elegància els pobres—, comprà a un propietari arruïnat, una casa, per a traficar amb més escala (no és xistu). Aquell acte fou solemne per a ell; allò significava la realització de l'únic anhel de la seva existència: ésser rendista. Deixava d'ésser comerciant, per a convertir-se en "home acabat". Determinà tot seguit, estar en consonància amb les circumstàncies i canvià gairebé per complert, el seu mètode de vida. A les hores de menjar ja no parlava del negoci. Com que per la seva nova posició, no calia que s'estalviés el divertiment del diumenge, s'aficionà al fútbol i es féu soci d'un club important, permetent-se, i tot, fer una enorme despesa d'energies en discussions i enfados pel seu equip. Per a què la seva muller no anés tan cansada, es donà el luxe de posar-li una dona que li rentés la roba i li fregués el pis un cop cada setmana. Fins permeté que la seva filla es tallés els cabells a la *garçonne*, després d'haver calculat a consciència, la pèrdua que aquesta mutilació significava.

Com que quan se'n té una, no costa gaire tenir-ne dues, prompte arribà a ésser un dels propietaris més potents de la ciutat. Per més que es vegé obligat a tenir procuradors, no per això deixà de *treballar*, sinó que, seguí cuidant-se de tot el que podia, ja que així no perdia el "mètode"... i s'estalviava un parell de sous.

Sempre havia estat afable i s'havia compadescut amb demostracions de profund sentiment de les desgràcies dels demés; però, ara, aquestes condicions per a fer-se simpàtic a les gents, se li havien accentuat, arribant a l'extrem, estrany en ell, perquè equivalia a una pèrdua sense probable recuperació, de vessar dues o tres llàgrimes, al comunicar-se-li la mort d'algun amic o conegut. Amb tot i això, mai havia faltat a les seves "idees". Perquè ell era un home d'idees; ja ho crec! Unes idees fetes a mesura. Considerava que l'home, no ha de necessitar dels demés, ja que per quelcom té les qualitats que li ha dat Déu; i la terra prou ample: i, per tant, ajudar a un altre, era realitzar un acte d'immoralitat social i d'escarni al pròxim. Molta gent, ignorant que obrava guiat per aquests pensaments, l'havien titllat d'avar, quan era tot el contrari: un filantrop, però, amb "idees".

Un diumenge de principi de mes, a l'anar com de costum a cobrar els lloguers, es troba, en un pis que habitaven una família que ell deia estimar molt, amb un quadro tristament commovedor. Eren, marit i muller, sogra

FANTASMES D'ALTRE TEMPS

—Ja ho veus! Reneguen de nosaltres i ens imiten amb tot; fins amb la moda dels pantalons!

(Gravat de 1840.)

(de la dona) i quatre fills, que per a viure tenien que treballar tots, menys dos dels fills; perquè l'un tot just sabia demanar pa, a grans crits, i l'altre, encara no feia un mes que l'havien desmammat; l'àvia es cuidava de la casa i la quitxalla. Fins llavors, amb feines i escarràments s'havien cobert les necessitats; però vingué el dia fatidic, que mai falta a la casa del pobre; i tot d'una, el pare es quedà sense feina, i la mare, esgotada de treballar i criar al petit, caigué malalta, quedant com a únics sostenidors en efectiu de la casa, els dos fills *grans*: un marrec de catorze anys i un homenet de setze, amb unes setmanades que espantaven—per migrades!—. El senyor Cupons es compadegué tant d'aquest espectacle, que exclamà emocionat:

—Mireu: jo tinc uns principis que mai he vulnerat i que han estat la doctrina de la meva vida; mes, avui, la vostra dissort m'ha penetrat tant dintre del cor, que no em puc abstenir de traïr-los. Tot i seguint considerant la caritat desmoralitzadora, jo us ajudaré! No us puc fer

De l'Ajuntament

La sessió del dilluns no es pogué celebrar perquè no hi havia al saló el suficient nombre de regidors.

Això demostra l'interès que tenen per la bona marxa dels béns de la ciutat.

✱

Cada dia es canvien noms de carrers de la nostra ciutat. Si això continua d'aquesta manera, aviat els que som fills d'aquesta ciutat, tindrem d'anar preguntant com si fóssim forasters.

Ademés, hi ha un R. D. que no ho permet.

En què quedem, es compleixen o no els R. D?

Els que prediquen han de donar exemple.

✱

S'ha aprovat pel nostre Ajuntament pagar 55,000 pesetes per ampliar i renovar la calefacció del seu edifici.

✱

Diuen que l'Ajuntament vol comprar els terrenys del "Real Polo Jokey Club" per a Parc públic, en vista dels pocs que té Barcelona.

Manquen també moltes cases per a obrers, que ho tinguin en compte, que té més interès el problema de la "vienda" que no pas el dels Parcs.

La moda o la poca-solta en dansa

Ja hem dit moltes vegades que no totes les modes són boniques. Ara mateix, estem en l'època de la poca-solta, en el que es refereix a la moda. Els homes van vestits d'una manera que sembla que ho hagin heretat; el pantalons semblen la pell d'un elefant dissecat; les americanes curtes i arrapadés. A nosaltres ens agraden les "americanes" autèntiques.

Aquesta moda ens l'han portada de Nordamèrica, però sabem l'origen i us l'explicarem.

L'inventor dels pantalons amples fou un sastre establert de nou, que no devia saber prou l'ofici, i al fer el primer traje li va sortir l'americana curta i esquifida i els pantalons amples.

L'home deu ésser viril, enèrgic i serio en totes les seves coses.

Vaja, estem decidits a constituir una agrupació per a propagar i fomentar les obligacions i drets de l'home.

De les dones, no en parlem; això ja és l'acabóse.

A les dones d'avui, per distingir-les, els hi tindrem que demanar la cèdula, perquè per les apariències ja es confonen els sexes. Les dones fumen, porten el cabell curt, vesteixen *smoking* i tenen una amigueta per a passar les hores entretingudes. Moltes d'elles ni volen tenir fills (una de les poques missions que té la dona) per no desmillorar el físic. Vaja, el que es casi amb una dona com aquestes es farà el càrrec que ho fa amb un company de treball.

Ara que parlem de companys de treball, sabem que hi ha una gran casa de vendes, establerta a la Rambla, que ha donat sis mesos de temps a les seves dependents —perquè la "clientela" es confonia i no sabia si parlava amb dependent o dependenta.

Es una mida que l'aplaudim força.

ANGEL ESCÓ

franc el lloguer, perquè aquesta és una llei de comerç i la llei de comerç és sagrada, però no us queixareu de mi.

Digué que tornava tot seguit, quedant tots esperançats de la bondat d'ànima del senyor Cupons.

No tardà gaire en tornar amb un envoltori bastant voluminós, de paper de diari. Els parlà amb veu torbada, segurament per la transcendència de mancar, per primera vegada, a les seves "idees":

—Teniu, però no digueu a ningú el que ara faig per vosaltres.

Cobrà el rebut del pis i se'n anà, reben les benediccions de tota la família.

Quan sigué fora, amb la natural impaciència, el pare, voltat de tots, desfé, sobre el llit de la malalta, l'envoltori. Aparegué—amb cara irònicament burleta—a la mirada sorpresa dels presents, una guardiola de terra, buida... però en perfectes condicions per a omplenar-la.

JOSEP OLIVA JARAMÉS

AFICIONS NOTABLES

—Què voldràs ésser quan seràs gran?

—Arquitecte, per a presentar un projecte

per a la Plaça de Catalunya!

IDIL·LI

Avui és la festa major. La primera festa major, ja que en aquest poble, com que són esplèndids, en celebren dues. Qui no és esplèndida és la Naturallesa. No ha tingut en compte que al poble avui hi havia un aconeteixement: la festa major. Plou. Plou d'una manera lenta, monòtona, desesperant. Plou, ja fa hores, d'un cel gris, d'un cel que és com una làmina de plom sobre el poble.

I és que la Naturallesa—enemiga de l'Home des de què va tenir tractes amb l'insuportable Rousseau— no s'ha recordat de què l'Ajuntament del poble anunciava per avui a les deu de la nit: *Se celebraran algunos fuegos artificiales y algunas cosas más.*

Ara són les dues de la tarda. En un autobús que s'ha aturat a la plaça, plena de fang, ha arribat una companyia de còmics. Amb els còmics ha arribat un home, encara jove, que no pertany a la companyia. Qui és, doncs, aquest home? Aquest home és aquesta cosa trista i un xic ridícula: l'amic de la tiple.

Aquest home, com no havia dinat, s'ha refugiat en la fonda: una fondeta humil, poc concorreguda fins en aquells tràngols de la festa. Una minyoneta, rossa com un melindro i vestida de negre—un dol d'aquests de poble que es porten, com una penitència, tota la vida—, el conduí al menjador.

El menjador era una cambra fosca, alta de sostre, amb dues finestres, altes també, a costat i costat d'un bufet ple d'ampolles de vi del país i llaunes de conserves de fruita. Aquestes finestres tenen, tirades, unes persianes.

L'"amic de la tiple", acompanyat de la minyoneta, rossa, avançà a les palpentres, ensopgant amb taules i cadires.

Digué la minyoneta endolada:

—Ho tenim tan fosc per a què no entrin les mosques.

L'"amic de la tiple" ha dit que estava bé, que no el molestava la penombra. I s'ha disposat, pulcrament, a dinar. L'"amic de la tiple" és un home d'aire intel·ligent i cansat. En la penombra la seva faç és més pàl·lida que a plena llum. Els seus cabells ja grisegen. La boca, roja i sensual, comença a marcir-se.

Quan aquest home acabava de dinar—tenia al seu davant una tassa d'un suc negre que la minyoneta rossa li havia assegurat que era cafè; encenia una pipa anglesa plena d'olorós tabac anglès—, ha entrat el seu amor. El seu amor vestia un trajo de *crêpe*, un abrigo de tricot de seda, un barret verd. Tota aquesta elegància s'advertia que era una elegància barata, de 3'50 pessetes. El seu amor tenia un rostre jove i amable, però ja maculat i envellit pel *maquillage*. El seu amor, tan gentil i cobdiable en l'escenari, ara, amb vestits de carrer i les sabates brutes de fang, era una cosa mesquina i llastimosa. El *rimmel* i els llapis de tocador havien cremat la seva epidermis. Però com l'amor és manté de tan poqueta cosa, ell l'estima. I la segueix de poble en poble.

Ella s'ha assegut al costat de l'amant, que somreia. S'han besat. S'han preguntat unes petiteses, uns no res: si el viatge havia anat bé, si havia passat a cobrar el sastre, si hi havia alguna carta.

A fora plouia dolçament, monòtonament, sobre les ca-

Perquè no ha vingut

ses, sobre els arbres, sobre els rústecs. De tant en tant, gràcies a una bufada d'aire, s'oïen les trompetetes de la fira.

La penombra i el silenci feien més íntim, més amable, el menjador vulgar de la fonda. Els amants es deien, entre petó i petó, les mentides que s'han dit sempre—i s'han cregut sempre—tots els amants. Llastimosament, l'amor no és una cosa massa original.

I la pluja apagava la petita flama d'aquelles paraules, d'aquelles mentides.

LLUÍS CAPDEVILA

Caricaturesques

Ara que les bafarades de bacallà fregit s'esfumen com boira, alabem la carn: la de la dona i la de porc, la carn adobada i la de revista. Res de bacallà, res de filosofia salabrosa. Aquest peix miserable és la prosa de la panxa, com la filosofia ho és del cor.

La carn de porc és anestèsica com l'opi. L'enfarfec de porc fa pujar una mena d'ataràxia estomacal al cap. Carn fa carn i vi fa sang. Un tip de porc és un empelt de vida assimilable—per irreverent que sembli—, un tip de bacallà és un empelt de nihilisme, d'ascetisme negatiu. La carn té el suc vital, el bacallà té el microbi de la teologia.

La carn de porc, que ha d'ésser amanida amb vi—si us plau per força—, escampa l'anestèsic per tot el cos, els ulls s'ensopeixen, les orelles senten brogit de fluviols i el nas olora l'altra carn, la de dona. La panxa no desperta els sentits, els afina i si els sentits sonen com cordes de l'arpa llatina, les delícies bestials, senzilles, grogleres si voleu, esdevenen amb l'enfarfec un poema de cent mil cants, un Càntic dels Càntics carregat de pebre.

El sensualisme té una graduació que arriba a la noblesa. L'esperit ha tingut la força d'enlairar l'anatomia a la sublimitat dels serafins cristians, de les victòries i les Iris paganes. El sàtir praxitel·lí és tan sols un xicot salvatge, la Venus és una noia treta de la carn veritable de Friné. El Praxitel jove no en tenia pas prou amb el marbre, l'or i el marfil de Fidies per a cantar la carn. Adorava la carn mateixa, la de la seva ballarina pecadora. I Praxitel, el jove, era d'un empirisme tan gran com el de la tristesa de Lisip de Sicione. Salonio era Salonio i s'enfargava de carn de dona, David era profeta i buscava l'escalf de les noies tendres i sucoses com la carn de porc.

Alabada sigui la carn de dona, i la de porc. El fet d'haver de morir no justifica el no viure, i la carn és la vida, com el bacallà és la mort. La carn enfita, l'enfit porta el somni. Somniem de tips ja que podem encara. Prou que haurem de somniar dejuns tal com va el món.

TANYUS

En Reynés és mort

En Reynés, l'escultor, és mort. Era un artista força pulcre i estimable. La part més important de la seva obra la dedicà a l'embelliment dels carrers i places de la nostra ciutat. Els seus grups escultòrics s'han fet populars, però no vulgars.

Descansi en pau l'estimat artista.

NOU I VELL

Encara que tractant-se de les arts plàstiques, les coses velles solen valdre més que les noves, a mi em plau posar les noves davant, perquè són més nostres. Això fa que comenci la xerrameca parlant de la primera exposició organitzada per l'“Associació d'Art”, una entitat nova de trinca, la qual ha posat a les “Galerías Layetanas” una colla de novetats fetes per mans jovençanes, ço que vol dir novetes també.

A l'“Associació d'Art” hi ha jovencells i damiselles, disposats a aparellar-se artísticament, com si es tractés de fer una cursa d'art per parelles mixtes, ço que fóra un deport com qualsevol altre. Vaig a presentar-vos a les associades: Lola Bech; sap ço que és un *Estudi* i ha donat una *Nota* afinada; Teresa Condeminas, també ha portat una bona *Nota* de l'*Estudi* seu; Teresa Fàbregas té un *Bodegó* en contrallum que obre la gana, i unes *Flors* que fan olor; Guillermina López, molt fineta en els seus estudis exposats; Lola Masalles es veu que passa sovint pel *Carrer de la Pietat*, perquè el coneix de debò; i Josepa Serraviñals que no tira gaire per la vida del *Claustre*; en canvi, l'atrau la *natura morta*, si bé no la toca amb gaire mirament.

Entre l'element masculí cal anomenar els expositors que segueixen: J. Amat, molt barceloní i capaç de fer bon paper a la *Plaça de Vilanova*; J. Barrenechea, el qual guarda *El vano de l'àvia*, amb molta cura; M. Camps Vicents, que està just en *La Font del Gat*, amb tot i haver-hi *Vell i nou*; C. Davalillo, pintor d'interiors que porta quelcom a dintre; R. Fàbregas, impressionista encertat de mitjos tons; Galofre Surés, que fa rotlló amb la seva *Figura romàntica*; García Oliver, amb *La senya Carmen*, a la qual ha encarregat que ens digui que sap fer figura; Guille Soler, poc amic de les transparències; “Xirinius”, graciós i afinat en els dos dibuixos; C. Martínez Tarraso, bodegonista valent i treballador, que vol atrapar en Raurich; A. Ribas Ribas, mig pintor i mig poeta, que no sap si passar per la *Porta abandonada*; M. Rocamora, pintor que m'agrada més per dintre que per fora; R. Sancho, amo de tres *Estudis* ben tocadets; S. Soler, que també en té tres de regulars; R. Tàrrega, que ens ha pintat una *Plana de Vich* tota fineta; M. Valls, està bé amb *L'Ametlla*, encara que és molt verdeta, i M. Vilatorra, retratista que em sembla encarrilat. Els quatre escultors Cordellà, Fàbregas, Martí Cabrer i Torres González, amb el seu art seriós semblen els quatre evangelistes de l'exposició.

No sé si en parlar dels jovencells hauré sofert alguna confusió de sexes, si de cas, que em perdonin els interessats, encara que no sia només perquè desitjo a la novella associació molts anys de vida.

En J. Barreira és altre artista novençà, que té a la “Sala Parés” un grapat de quadros ben construïts i pintats amb tons calents i alegrois, força decoratius, que ens recorden a diferents pintors llevantsins de les darreres fornades. J. Barreira és un dibuixant d'empenta i un pintor

de bon tremp que troba fàcilment la qualitat de les coses. Potser les seves obres resulten una mica retallades i llampanants, però estan pintades amb un desembraç que n'hi hauria per sis coloristes.

En canvi, les testes a l'aquarella fetes per en Torrents, semblen tacades amb por. Que hi farem! Ara per poc, ara per massa.

Totes aquestes obres d'art noves que havem nomenat, no poden, però, posar-se al costat de les pintures velles exposades a “El Camarín”, “La Pinacoteca” i a les mateixes “Layetanas”, en quines sales hi ha hagut cosa bona de debò i per a tots els gustos.

C. ARBÓ

APUNTS AL CARBO

Capistró

Capistró, era el cabrer dels cims abruptes, taxonats de prades. Capistró, tenia la pell calcigada per sol·lallades i mals temperis i l'ànima eixuta de les altes solituds. Botarut i garrell, ample i carregat d'espatlles, la testa i el rostre atapeïts d'un pelatge rogenc, li donaven un aspecte de bèstia ferotge. L'ull viu i petit, se li enclotava sota les celles, espesses i esgarriades, les narius obertes, alenaven sorollosament; la boca, mig badada, de galta a galta, mostrava una restallera de dents, que tant podia ésser un riure, que un neguit rabuït.

Capistró, fou descobert, nadó, sota unes verdisses, pels gossos d'atura. L'alletaren a la cleda, i, afamat, aviat, a grapes, perseguia les cabrides, com un xevit. Més tard, s'esbatussava amb els cans, les deixalles de les menges. Quan les cames el poderen portar, emmenava vers als cims, amb les ramades, i ja no se'n mogué més. Els pastors van esgratinar, en el vaiet, tots els mals instints dels homes, però com en els cims, els homes són cars, s'enanyava amb els llops i els bocs i les cabres mogudes.

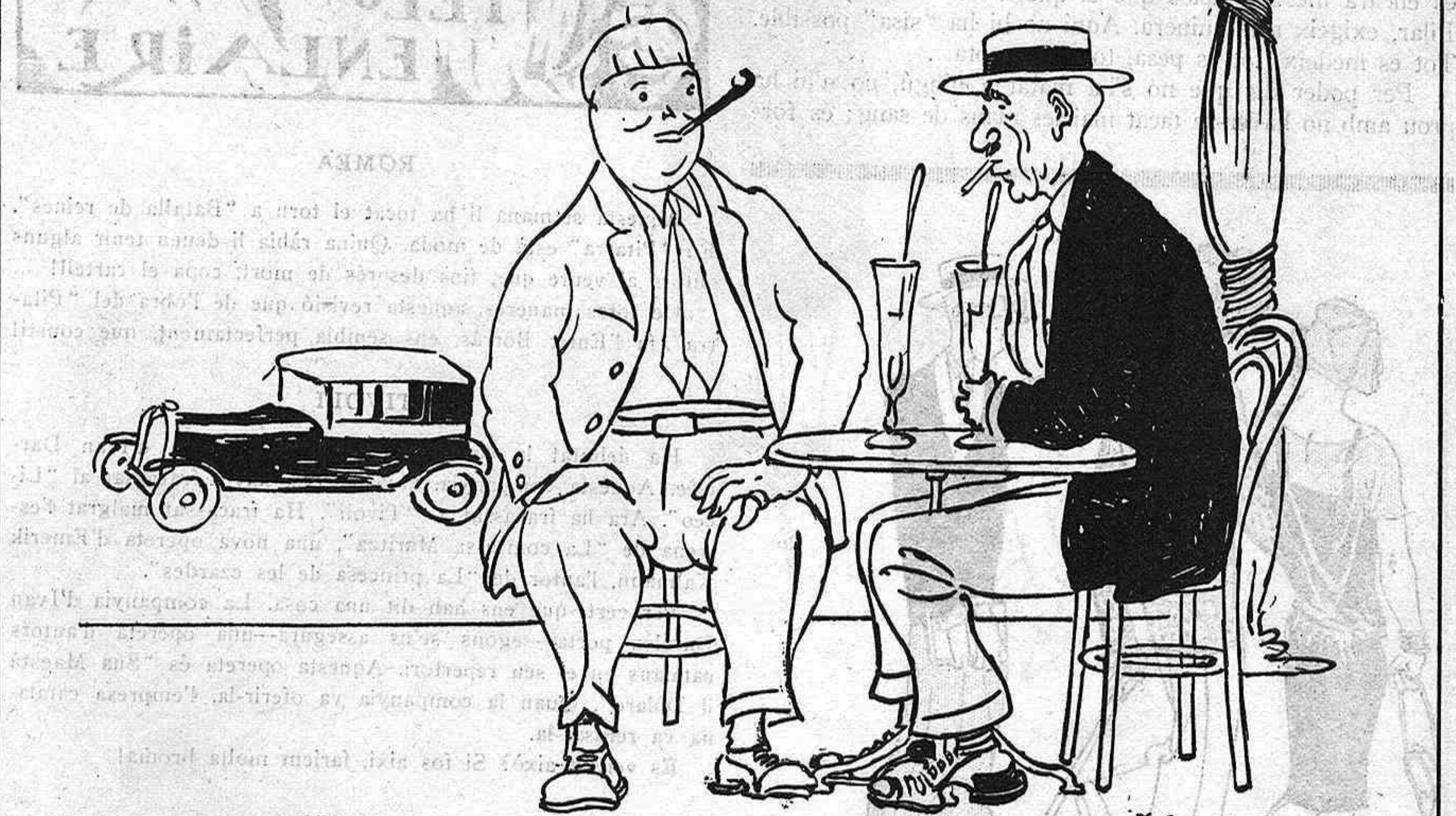
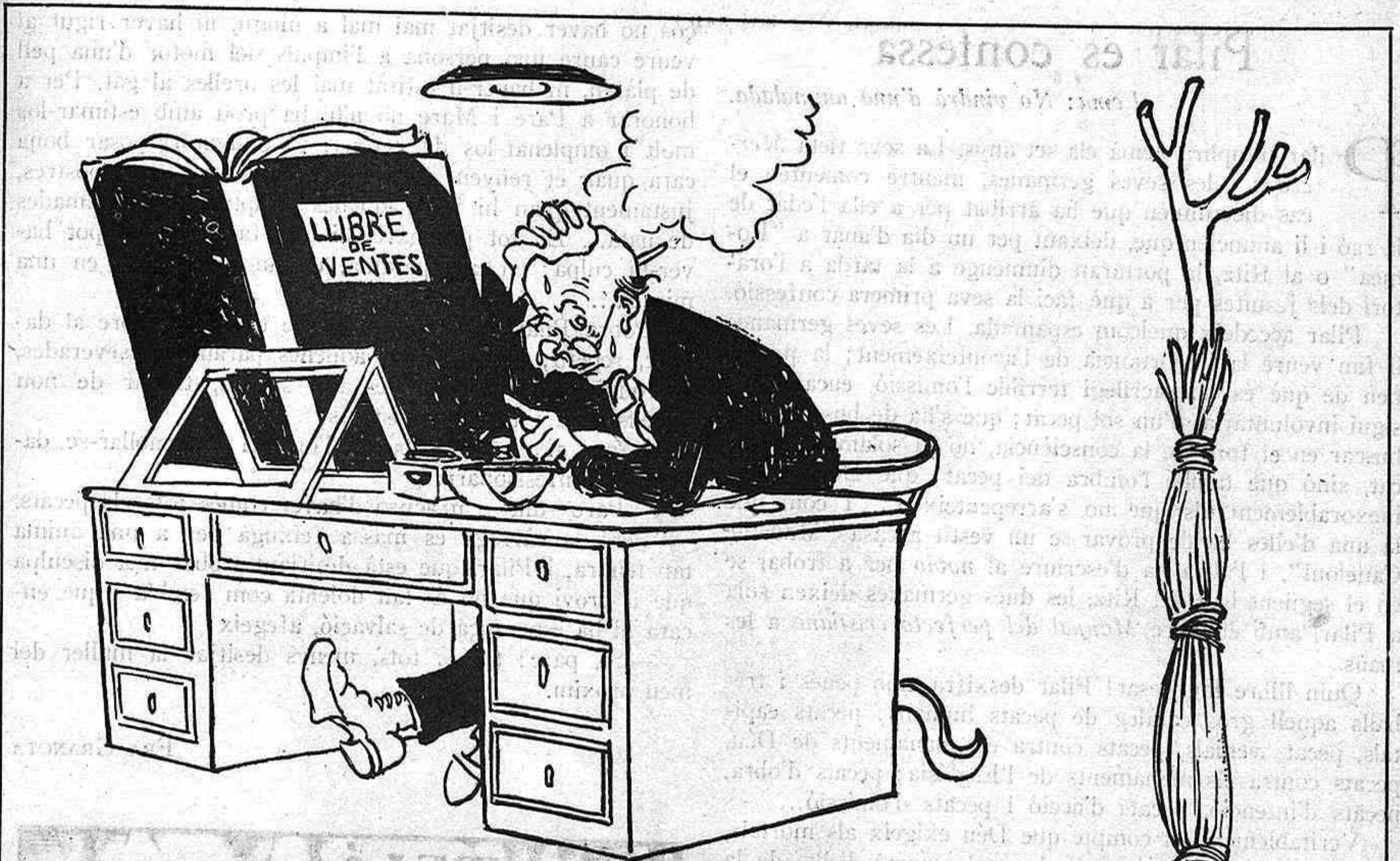
A vegades, del fluviol de canya, se li escapaven unes tonades estranyes, que li encomanaven un formigol voluptuós a tot el cos. Aquelles nits s'ajaçava entre la cleda, i quan era fart de rabejar-se amb les femelles, emprenia, afollat, la devallada costes avall, els ulls guspirant flames, les narius àvides de farums luxurioses, fins les marrades dels camins, per sotjar el passar de les captaires vagabundes.

Quan n'atrapava una, l'abraçava entre sa còrpora d'energúmen i se l'enduia a la barraca dels cims, jugant fins extenuar-se en espasmes de luxúria.

Hi havia captaires embriagues, que encara en restaven contentes i li furtaven minestra al retornar al pla, però, altres, li tenien menaçada, que si fossin engrapades pel cabrer, poc n'engraparia cap, mai més.

Estava escrit. Un jorn, Capistró, aparegué cot i gebrat al fons de sa jaça, amb una fonda dentellada a la gorja i una agulla saquera a l'indret del cor, que li travessava del pit a l'esquena.

LL. RÁFOLS I GENER

NEGOCIANTS

—Saps quin negoci donaria molts diners?
 —Quin?
 —La creació d'un nou manicomi per als que es tornarien bojos amb el «Llibre de Vendes».

Pilar es confessa

Lema: No vindrà d'una animalada.

Pilar complirà demà els set anys. La seva tieta Mercedes i les seves germanes, mentre comenten el cas dictaminen que ha arribat per a ella l'edat de la raó i li anuncien que, deixant per un dia d'anar a "Romea" o al Ritz, la portaran diumenge a la tarda a l'oratori dels jesuïtes per a què faci la seva primera confessió.

Pilar accedeix quelcom espantada. Les seves germanes li fan veure la importància de l'aconteixement; la prevenen de què és un sacrilegi terrible l'omissió, encara que sigui involuntària, d'un sol pecat; que s'ha de buscar i rebuscar en el fons de la consciència, no ja solament el pecat, sinó que també l'ombra del pecat; que Déu castiga inexorablement als que no s'arrepenteixen... I com que la una d'elles ha de provar-se un vestit a casa "Madame Caneloni", i l'altra ha d'escriure al *novio* per a trobar-se en el següent ball del Ritz, les dues germanes deixen sola a Pilar, amb el llibre *Manual del perfecto cristiano* a les mans.

Quin llibre tan pesat! Pilar desxifra amb penes i treballs aquell gros catàleg de pecats humans: pecats capitals, pecats venials, pecats contra els manaments de Déu, pecats contra els manaments de l'Església; pecats d'obra, pecats d'intenció, pecats d'acció i pecats d'omissió...

Veritablement, el compte que Déu exigeix als mortals, és encara més minucios que el que la *mamà* d'ella, de la Pilar, exigeix a la cuinera. Aquí no hi ha "sisà" possible. Tot es medeix, tot es pesa, tot es compta...

Per poder dir que no s'ha matat a ningú, no n'hi ha prou amb no haver-se tacat mai les mans de sang; és for-

ços no haver desitjat mai mal a ningú, ni haver rigut al veure caure una persona a l'impuls del motor d'una pell de plàtan, ni haver-li estirat mai les orelles al gat. Per a honorar a Pare i Mare no n'hi ha prou amb estimar-los molt i omplenar-los de petons; és obligatori posar bona cara quan et renyen, encara que et deixin sense postres, justament quan hi ha d'aquelles temptadores ensaimades de nata... En tot pot haver-hi una falta, en tot pot haver-hi culpa: en una paraula, en un pensament, en una mirada...

Pobra Pilar! Com podrà, sense tindre el llibre al davant, repetir, al confessar, aquelles paraules enseverades, reproduir aquells conceptes tan subtils, trobar de nou aquells pecats tan inconsistents?

I, per això, a l'arribar a l'oratori i agenollar-se davant el confessor:

—Pare—diu—, m'acuso d'haver comès tots els pecats.

Però la càrrega és massa feixuga per a una ànima tan tendra, i Pilar, que està desitjant trobar una disculpa que li provi que no és tan dolenta com sembla i que encara hi ha esperança de salvació, afegeix:

—Sí, pare: tots... tots, menys desitjar la muller del meu pròxim.

FRA GRANOTA

ROMEA

Aquesta setmana li ha tocat el torn a "Batalla de reines". En "Pitarra" està de moda. Quina ràbia li deuen tenir alguns autors al veure que, fins després de mort, copa el cartell!

De totes maneres, aquesta revisió que de l'obra del "Pitarra" fa l'Enric Borràs, ens sembla perfectament, que consti!

TIVOLI

Ha debutat la companyia d'opereta italiana d'Ivan Darclée. Aquesta companyia, anys enrera, havia fracassat al "Liceo". Ara ha fracassat al "Tivoli". Ha fracassat malgrat l'estrena de "La comtessa Maritza", una nova opereta d'Emerik Kalmann, l'autor de "La princesa de les czardes".

Per cert, que ens han dit una cosa. La companyia d'Ivan Darclée porta—segons se'ns assegura—una opereta d'autors catalans en el seu repertori. Aquesta opereta és "Sua Maestà il Dòlaro". Quan la companyia va oferir-la, l'empresa catalana va refusar-la.

Es veritat això? Si fos així, fariem molta broma!

OLYMPIA

Després d'en Godayol, ha cantat "Cançó d'amor i de guerra" en Vendrell. I ja no cal dir que hi ha obtingut un triomf. No cal regatejar mèrits a en Godayol, que prou que els hi atorga el públic, però, vaja, de tenors com en Vendrell no en corren! Allò, aquella manera de cantar, no és natural: allò és un do. Visca, noi!

També ens vàrem descuidar de parlar de la senyoreta En-

ELS IMPOSTOS NOUS

—Vós si que no us en escapareu pas de pagar l'impost. Aquesta és una dona de luxe!

MEZQUITA
ALMER...

LES BONES LECTURES

—La meva filla no llegeix més que coses decentes.
Ara mateix li acabo de comprar una novel·la blanca.

—I vol dir que el blanc és decent en la novel·la?

riqueta Conti, que és una tiple còmica plena de gràcia i gentilesa.

Ah! El públic contentíssim i trencant-se les mans aplaudint.

COMICO

Oi que ja no ho hauríem de dir? Segueix l'èxit grandios de "Oui-Oui".

NOVEDADES

Ha debutat la companyia d'Hipòlit Làzaro. Aquest sí que és un tenor de debò, sense paveries ridícules! Ara no sentirem cantar flamenc, com altres vegades; ara sentirem cantar com canten els grans artistes.

Alegrem-nos, també, de què en la companyia hi hagi el formidable baix Olaizola, de tan bon record.

BARCELONA

"Las de Abel" és una comèdia dels Quintero... sense comèdia. Hi és tot, tot... menys la comèdia. El públic s'adona de què l'enganyen i arrufa el nas.

Llàstima d'interpretació.

BOB

ELS ESPORTS

FUTBOL

Després de dues festes sembla que hi ha d'haver molt per parlar, però cregueu que ens hi veiem negres per dir alguna cosa.

Per exemple, el dijous de l'altra setmana, si no és el partit de comiat de l'"Espanyol", que va confirmar el que dèiem en el número passat, o sigui que va marcar set "goals", encara que abans havien passat uns moments molt negres i ja esperaven una pallissa. A propòsit d'aquests moments tan desesperants per l'"Espanyol", ens va fer gràcia les manifestacions d'un "incondicional" quan el marcador era desfavorable al seu equip per un "goal". I és que trobava el partit molt "soso", quan, en realitat, eren els moments millors del partit.

Però sigui com sigui, el partit va donar el que se n'esperava, i amb això n'hi ha ben bé prou.

***

Diumenge passat n'hi va haver pel "Barcelona"; una mica més i se la carrega, i precisament contra el "Martinenc" o sigui el primer de la classificació començant per sota. Era divertit de veure com estaven els ànims dels pobres barcelonins; no n'hi havia ni un que estigués quiet. La cosa té explicació: jugar contra un equip que el club que li marca menys "goals", pel cap baix ni fa sis o set i ells passar tota la primera part sense poguer-ne marcar cap i fins a la segona part, i gairebé per casualitat, no van aconseguir l'únic que els va fer guanyar, n'hi ha per desesperar-se de debò.

Sigui com es vulgui, el cas és que van guanyar i ara ja van al davant.

Els altres partits van anar com una seda; tots varen començar i acabar normalment.

Ja era hora!

NATACIO

Els del "Club Natació Barcelona" el diumenge passat van dedicar una festa a honor d'en Ròmul Bosch i Catarineu, el

qual ha dut una vida completament entusiàstica per a les coses de mar i hi ha aportat el seu apoi desinteressat en tots moments.

No hi ha dubte que se'l mereixia.

Es va celebrar una festa de natació que va resultar molt interessant i com de costum no hi va mancar el tec que per les referències que en tenim va ésser d'allò tan animat i distret.

Actes d'aquesta mena sempre ho resulten d'animats.

REM

Demà passat tenim plat fort; s'han de celebrar les rogates internacionals i campionat de Catalunya d'"outriggers".

Com que la cosa s'ho val, ja en direm alguna cosa.

TEIXI

A Urdas l'altre dia feien uns esquellots amb uns recent casats.

El caporal de la guàrdia civil fou ferit al volguer posar ordre.

Ja veuen que no som nosaltres sols els que fem esquellots.

**

Ganga! Oferim a les nostres lectores un esplèndid vestit de la nostra àvia.

Es una veritable ganga. El venem molt barato. A més, se'n poden fer mitja dotzena com els models que es porten ara.

**

L'altre dia a la Rambla, a l'hora que el trànsit és més intens, varen topar dos automòbils, cosa que succeeix molt sovint.

La cosa no té res d'estrany, però ens va agradar la protesta d'una parella de gossos, que mentre la gent comentava l'incident, es miraven com si volguesin dir: "Si haguéssim estat nosaltres, ja ens haurien tirat una galleda d'aigua."

**

Cada dia llegim notícies de desgràcies ocorregudes a criatures de curta edat.

Però, aquests pares, què fan? Es descuit o és que els hi fan nosa?

Si no es cuiden dels seus fills, què farien amb els dels altres?

**

Un nordamericà ha guanyat la Copa Gordón Bennet. De què li servirà la copa, si no podrà veure res, havent-hi la llei seca al seu país?

**

Les senyoretetes van en augment referent a prendre empleus.

Sembla que es formarà una societat d'homes sense feina que faran de "niñeros".

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona

TELÉFON A. 4115

Obras completas de SANTIAGO RUSIÑOL

Tomo I **La Isla de la Calma**

Versión española de R. MARQUINA

Un tomo 8.º Ptas. 5

Tomo II **El Catalán de la Mancha**

Versión española de L. CAPDEVILA

Un tomo 8.º Ptas. 5

CAMPANYA
Montemolinista de Catalunya
o guerra dels matiners

Setembre de 1846 a maig de 1849

Comprèn també el moviment republicà
de 1848 a 1849.

per

JOSEP LLORD

Preu: 5 ptes.

R. TURRÓ

Orígens del coneixement

LA FAM

Dos volums tela: Ptas. 8

R. TURRÓ

Verdaguer, vindicado

Prólogo de E. MARQUINA

Un tomo: Ptas. 1

EL LIBRO DE VENTAS

DISPOSICIONES VIGENTES E INSTRUCCIONES PARA SU CUMPLIMIENTO

por **CARLOS CABALLERO**

Precio: 2 Ptas.

AVIAT

Presons d'Europa

per **F. Giral Jaume**

Un volum il·lustrat: Ptas. 2

Poden nostres corresponals fer la demanda

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, ademés, 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

«EL SEÑOR ESTEBAN» GERMANOFIL

—Com me miren! A veure si em coneixeran!